

“เจ้าชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว”: การโฆษณาชวนเชื่อและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ลาวเพื่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์

ธนกร การิสุข*

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาบริบทภายในของลาวในระยะก่อนและระหว่างสงครามเย็น อีกทั้งวิเคราะห์บทบาทของสหรัฐอเมริกา รัฐบาลลาว และพระมหากษัตริย์ลาวในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ผ่านกรณีศึกษาภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อประกอบการขับร้องหมอลำเรื่อง “เจ้ามหาชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว” ที่ผลิตโดยบริษัทภาพยนตร์ “เสรีฟิล์ม” ในช่วงทศวรรษ 1960 การศึกษานี้พบว่า ลาวมีการเมืองที่ไร้เสถียรภาพมาโดยตลอดตั้งแต่ได้รับเอกราช จนกระทั่งยุคสงครามเย็น มหาอำนาจทั้งฝ่ายประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ได้พยายามแทรกแซงกิจการภายในของลาวมาโดยตลอด โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งพยายามดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในลาวด้วยการขอให้เจ้ามหาชีวิตออกเยี่ยมประชาชนในภาคใต้ของลาว เพื่อต่อต้านอิทธิพลของเวียดนามเหนือซึ่งใช้ภาคใต้ของลาวเป็นทางผ่านไปยังเวียดนามใต้ ในครั้งนั้นได้มีการถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อซึ่งมีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้ามหาชีวิตและประชาชน การเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาติเพื่อก่อให้เกิดสำนึกชาตินิยม และประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาโดยสหรัฐอเมริกา โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเกิดความศรัทธาต่อรัฐบาล ราชสำนัก และสหรัฐอเมริกา แต่ท้ายที่สุดนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์กลับล้มเหลวเพราะรัฐบาลประชาธิปไตยถูกล้มล้างในการปฏิวัติปี 1975

คำสำคัญ: ลาว, กษัตริย์ลาว, สหรัฐอเมริกา, คอมมิวนิสต์, ภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อ, สงครามเย็น

---

* นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทนำ

ในช่วงสงครามเย็น (ปี 1945-1991) ซึ่งเป็นสงครามเพื่อแย่งชิงอำนาจการจัดระเบียบโลกระหว่างชาติมหาอำนาจของโลกและสองอุดมการณ์ทางการเมืองคือ สหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำโลกเสรีประชาธิปไตยและสหภาพโซเวียตในฐานะผู้นำโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ได้ปรากฏยุทธวิธีที่มหาอำนาจต่างเลือกใช้ในการทำสงครามครั้งนี้อย่างหลากหลาย โดยนอกเหนือจากการต่อสู้ด้วยกำลังทหารและยุทธโศปกรณ์ในลักษณะสงครามตัวแทน การใช้วิธีทางการทูต การลงทุน และพัฒนา เพื่อให้รัฐต่างๆ เข้าร่วมกับฝ่ายของตนในฐานะพันธมิตรผู้ร่วมอุดมการณ์แล้ว ยังมีรูปแบบการต่อสู้อีกประเภทที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในสงครามครั้งนี้ คือ การต่อสู้ด้วยสงครามจิตวิทยา กล่าวคือ แต่ละฝ่ายมีการใช้สื่อโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดี มีความศรัทธา และช่วยสนับสนุนให้ฝ่ายของตนมีชัยชนะเหนือฝ่ายตรงข้าม¹ ด้วยการประชาสัมพันธ์ ผ่านวิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพพิมพ์ ภาพยนตร์ บทเพลง ฯลฯ

สำหรับการทำสงครามจิตวิทยาและผลิตสื่อโฆษณาชวนเชื่อของโลกเสรีประชาธิปไตย ซึ่งถูกกำหนดแนวทางและดำเนินการของสำนักข่าวสารออเมริกัน (United States Information Service – USIS หรือ ยูซิส) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น มีลักษณะพิเศษอยู่ที่การเลือกใช้วิธีนำเสนออัตลักษณ์ทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สังคม ฯลฯ ภายในแต่ละชาติเพื่อสร้างแนวความคิดชาตินิยม ให้ประชาชนเกิดสำนึกร่วมความเป็นชาติ มีความรักหวงแหนและพร้อมจะปกป้องอัตลักษณ์ของชาติไม่ให้เกิดภัยโดยคอมมิวนิสต์ ตามที่สหรัฐอเมริกาให้ค่านิยามว่าเป็นผู้ทำลายระบบสังคมเดิมด้วยการปฏิวัติทางการเมือง ดังเช่นที่ปรากฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและในพระราชอาณาจักรลาว ซึ่งสหรัฐอเมริกาลงทุนอย่างมหาศาลไปกับการใช้เพลงพื้นบ้านอย่างหมอลำเป็นสื่อโฆษณาชวนเชื่อ² โดยว่าจ้างให้หมอลำ

---

¹ อุทัย หิรัญโต, “การป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย” *สังคมศาสตร์* 9, ฉ.1 (มกราคม 2515): 113-130; โปรดดูภาพรวมสงครามเย็นได้ที่ Robert J. McMahon, *สงครามเย็น: ความรู้ฉบับพกพา The Cold War*, แปลโดย ศิวพล ชมภูพันธ์ (กรุงเทพฯ: บุ๊คสเคป, 2564); Satit UP, *สงครามเย็น: The Cold War*.http://satit.up.ac.th/BBC07/AboutStudent/Document/Hist_ModernWorld/Century20th/pdf/ColdWar1.pdf. (เข้าถึงเมื่อ 30 กรกฎาคม 2566).

² รายละเอียดเพิ่มเติม โปรดดู สุรศักดิ์ สารกิจิตร, “หมอลำต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ปลายทศวรรษ 2490 ถึงต้นทศวรรษ 2520),” *วารสารประวัติศาสตร์* 8, ฉ.2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564): 139-168.

ลำไปแสดงสดในพื้นที่ต่างๆ และนำไปประกอบในภาพยนตร์ประเภทภาพยนตร์ข่าวและภาพยนตร์บันเทิง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า สื่อประเภทภาพยนตร์และหมอลำต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยยังคงปรากฏอยู่พอสมควรแม้จะถูกทำลายไปมากหลังสิ้นสุดสงครามเย็น³ ไม่ว่าจะเป็นกลอนลำต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่ปรากฏในงานเขียนต่างๆ เช่น กลอนลำ “ต่อต้านคอมมิวนิสต์” ของหมอลำคำพอง หัสโรต ในงานเขียนของไพบุลย์ แสงเงิน⁴ หรือ ภาพยนตร์ต่อต้านคอมมิวนิสต์เรื่อง “ไฟเย็น” ซึ่งอำนวยการจัดสร้างโดยสำนักข่าวสารอเมริกัน ที่ปรากฏกลอนลำต่อต้านคอมมิวนิสต์ในตอนท้าย⁵ ลักษณะเช่นนี้อาจมีส่วนทำให้การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์บริบทสงครามเย็นในประเทศไทย ผ่านการใช้หลักฐานประเภทดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง กลับกันที่การศึกษาบริบทดังกล่าวแทบไม่เกิดขึ้นในวงวิชาการลาวศึกษาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามากเท่าใดนัก อาจเนื่องมาจากการเข้าถึงหลักฐานและข้อมูลในลักษณะดังกล่าวทำได้ค่อนข้างยาก แม้ไม่นานนี้จะเพิ่งปรากฏภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่มีความน่าสนใจอย่างเรื่อง “เจ้ามหาชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว” “เจ้าชีวิตขวัญพะวงพะวงใจตัววอ” (สะกดตามอักษรวิเดิม) บนสื่อออนไลน์⁶ แต่ก็ไม่ปรากฏการศึกษาโดยใช้หลักฐานดังกล่าวเลย

บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอบริบทภายในพระราชอาณาจักรลาวยุคสงครามเย็น ลักษณะการวางนโยบาย การดำเนินการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในลาวจากสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลลาว ผ่านยุทธวิธีทางทหาร การทูต และการโฆษณาชวนเชื่อ และพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ลาวเพื่อสนับสนุนการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ระหว่างปี 1945 ถึงทศวรรษ 1970 (ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงช่วงหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในลาว) ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ และวิพากษ์องค์ประกอบภายในของภาพยนตร์ข่าวเรื่อง “เจ้าชีวิตทรง

³ หอภาพยนตร์, “คำสั่งคำสาป: ร่างทรงฮอลีวูดของหนังไทยในสงครามเย็นที่เพิ่งค้นพบ,” (23 กันยายน 2563), <https://www.fapot.or.th/main/information/article/view/323>, (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566).

⁴ ไพบุลย์ แสงเงิน, *กลอนลำ - ภูมิปัญญาของอีสาน*, (กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2534), 206.

⁵ หอภาพยนตร์, “ไฟเย็น (2508) Fai Yen (1965),” (17 มิถุนายน 2557), <https://youtu.be/T0NnwPL-7Dc>, (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566).

⁶ Pae SSK, “*พระธาตุกุด พระเจ้ามหาชีวิตอิดวอ ในเขตพะวงใจตัว*,” (3 มีนาคม 2564), <https://youtu.be/WRdwEUzWUw>, (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566).

ประพาสภาคใต้ลาว” ซึ่งเป็นภาพยนตร์สำหรับโฆษณาชวนเชื่อของลาวยุคสงครามเย็น พร้อมทั้งวิพากษ์บริบทบางส่วนร่วมกับสภาพการณ์ภายในประเทศไทยยุคสงครามเย็น ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกับพระราชอาณาจักรลาว

บริบทของพระราชอาณาจักรลาวยุคสงครามเย็น

สภาพโดยทั่วไปของลาวก่อนสงครามเย็น-ช่วงต้นของสงครามเย็น

“พระราชอาณาจักรลาว” (ชื่อนี้เป็นชื่อที่ถูกตั้งตามเอกสารของทางการลาวระหว่างปี 1953-1975 ในขณะที่เอกสารของไทยมักใช้ว่า ราชอาณาจักรลาว) มีประวัติศาสตร์ยาวนานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สู่อุครัฐจารีตในชื่อที่คุ้นหูว่า อาณาจักรล้านช้าง จนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมอินโดจีนของฝรั่งเศสในปี 1893⁷ ซึ่งตลอดระยะเวลา 60 ปีที่ลาวอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสนั้น ชาวลาวได้พยายามต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชจากฝรั่งเศสมาโดยตลอด โดยเฉพาะพระราชวงศ์ลาวซึ่งรวมกลุ่มกันใน “ขบวนการลาวอิสระ” โดยมีผู้นำคนสำคัญคือ เจ้าเพชรราช เจ้าสุวรวงศ์ เจ้าสุภานุวงศ์ 3 พระราชวงศ์พี่น้องจากราชวงศ์หลวงพระบาง และเจ้าบุญอุ้มจากราชวงศ์จำปาศักดิ์ ผู้สละตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครจำปาศักดิ์และยอมให้ผนวกภาคใต้ของลาวเพื่อรวมชาติให้เป็นปึกแผ่น การต่อสู้เรียกร้องเอกราชดังกล่าวเกิดขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ในระยะที่ฝรั่งเศสอ่อนแอจากการโจมตีของเยอรมนี จนไม่สามารถควบคุมอินโดจีนอย่างเต็มที่ได้ เรื่อยมาจนกระทั่งได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ในปี 1953 และสถาปนาเป็นพระราชอาณาจักรลาว ภายหลังการลงนามในข้อตกลงเงินวาระหว่างฝรั่งเศสและชาติในอาณานิคมอินโดจีน⁸

แม้ความร่วมมือระหว่างชนชั้นสูงของลาวเพื่อต่อสู้จนได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสนั้นจะเป็นสิ่งที่ดี แต่กลับเป็นการสร้างปัญหาเรื้อรังให้แก่การเมืองภายในของลาวมาอีกนับ 20 ปี เนื่องจากแม้จะเป็นการร่วมมือเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันแล้ว แต่การแบ่งอำนาจและอุดมการณ์ทางการเมืองกลับเป็นสิ่งที่ไม่ลงรอยกันอย่างมา ผู้มีอิทธิพลด้านการเมืองของลาวซึ่งส่วนใหญ่เป็นราชวงศ์ชั้นสูงได้แบ่งกลุ่มกันอย่างชัดเจนบนฐานอุดมการณ์การเมืองที่แตกต่างกันถึง 3 กลุ่ม

---

⁷ Martin Stuart-Fox, *A History of Laos* [ประวัติศาสตร์ลาว], แปลโดย จิราภรณ์ วิทยุรัตน์, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2558).

⁸ ปณิตา สระวาสี, “การสร้างสำนึกความเป็นชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผ่านแบบเรียนชั้นประถมศึกษาตั้งแต่ ค.ศ.1975-2000” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภูมิภาคศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546), 23-83.

กล่าวคือ กลุ่มฝ่ายขวาซึ่งนำโดยเจ้าบุญอุ้มผู้มืออเมริกาหนุนหลัง มีท่าทีต่อต้านกลุ่มผู้นิยมคอมมิวนิสต์ของเจ้าสุภานุวงศ์ซึ่งมีพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนสนับสนุนมาตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ในขณะที่เจ้าเพชรราชเลือกวางมือทางการเมือง และเจ้าสุวรรณหงษาได้พยายามวางตัวเป็นกลางคอยไกล่เกลี่ยให้ทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลลาวผสมขึ้นในปี 1957 (และอีกสองครั้งในปี 1962 และ 1973⁹) แต่ล้มเหลวเนื่องจากถูกแทรกแซงโดยชาติมหาอำนาจที่ล้วนต้องการไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามขยายอำนาจในลาว

นโยบายของรัฐบาลและราชสำนักลาว

การเมืองภายในลาวยังประสบปัญหาการเมืองอีกระยะหนึ่ง เนื่องจากรัฐบาลผสมกลายเป็นรัฐบาลไร้เสถียรภาพหลังการรัฐประหารในปี 1960 เกิดสภาวะนายกรัฐมนตรียื้อ 2 คน ภายหลังจากการรัฐประหารโดยนายพลภูมิ คือ เจ้าสุวรรณหงษาซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโซเวียต และเวียดนามเหนือ พยายามคานอำนาจกับเจ้าบุญอุ้มซึ่งถูกสนับสนุนโดยสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังเกิดสงครามกลางเมืองเวียงจันทน์เพื่อแย่งชิงอำนาจการจัดตั้งรัฐบาล ในขณะที่ทางเหนือก็ถูกโจมตีโดยเวียดนามเหนือและกลุ่มประเทศลาวของเจ้าสุภานุวงศ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นสร้างความลำบากใจให้แก่เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา (พระมหากษัตริย์ลาวองค์สุดท้าย ครองราชย์ปี 1959-1975) และรัฐมนตรีในรัฐบาลลาวอย่างมาก ด้วยเหตุที่บุคคลทั้งสามล้วนเป็นพระราชวงศ์ที่มีความสำคัญต่อทั้งรัฐบาลและราชสำนัก ทำให้ระยะนี้บทบาทของเจ้ามหาชีวิตในด้านการเมืองจึงเริ่มปรากฏขึ้นในฐานะผู้ไกล่เกลี่ยปัญหาภายในของชาติร่วมกับบุคคลอื่น ๆ¹⁰ และพยายามทำให้ลาว 3 ฝ่ายมารวมกันในรัฐบาลผสม ภายใต้นโยบายที่ทุกฝ่ายอยู่รวมกันเป็นหนึ่งเดียว

ในด้านนโยบายต่างประเทศ ลาวได้พยายามแสดงตัวเป็นกลางเพื่อไม่ให้ชาติมหาอำนาจแทรกแซงกิจการภายในของตน ต่อมานโยบายเป็นกลางนี้ได้กลายเป็นหลักการสากลที่นานาชาติต่างให้การยอมรับภายหลังการประชุมที่กรุงเจนีวาในปี 1961 ครั้งนั้นมีการบรรลุข้อตกลงเพื่อรับรองการจัดตั้งรัฐบาลลาวผสม 3 ฝ่าย และขอให้มหาอำนาจถอนกำลังทหารต่างชาติออกจากลาวภายในวันที่ 7 ตุลาคม 1963 โดยมี 14 ชาติจาก 2 ฝ่ายอุดมการณ์

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ วิพร เกตุแก้ว, “บทที่ 2 ประวัติศาสตร์แห่งชนชาติลาว (History of Laos),” ใน *การเมืองในลาว* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556), [http://old-book.ru.ac.th/e-book/p/PS476\(50\)/PS476-2.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book/p/PS476(50)/PS476-2.pdf). (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566).

ทางการเมืองลงนามรับรอง รวมทั้งชาติมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต¹¹ นอกจากนี้ผู้ศึกษายังพบท่าทีที่น่าสนใจของพระมหากษัตริย์ลาวในการตัดสินพระทัยเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศในช่วงทศวรรษ 1960 เพื่อแสดงไมตรีจิตต่อชาติที่ร่วมลงนามในข้อตกลงสันติภาพ โดยเฉพาะการเยือนสหรัฐอเมริกาในปี 1963¹² และสหภาพโซเวียตในปี 1966 เพื่อแสดงความเป็นกลางและคานอำนาจทางการเมือง

แม้จะมีท่าทีเป็นกลางเพียงไร แต่ท้ายที่สุดลาวก็ถูกแทรกแซงกิจการภายในอีกครั้ง เนื่องจากหลังการประชุมที่เจนีวาแล้ว เวียดนามเหนือกลับไม่ยอมถอนกองทัพออกจากลาวตามกำหนด และยังคงใช้ลาวเป็นเส้นทางลำเลียงความช่วยเหลือด้านยุทธโศปกรณ์จากเวียดนามเหนือไปยังกลุ่มคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้ ผ่านเขตลาวตะวันออกและลาวใต้ซึ่งปรากฏเส้นทางที่เรียกว่า “เส้นทางโฮจิมินห์” – “Ho Chi Minh Trail” อีกทั้งลาวยังแสดงท่าทีนิ่งเฉยต่อยุทธการดังกล่าวและไม่ได้ถือว่าเวียดนามเหนือลูก้าเขตแดนของตน เป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกาเลือกที่จะแทรกแซงเพื่อป้องกันคอมมิวนิสต์ไม่ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้นในส่วนอื่นๆ ของลาว ทั้งยังใช้ลาวเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในการต่อต้านคอมมิวนิสต์อีกแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่ท่าทีของราชสำนักและรัฐบาลลาวที่เคยกล่าวว่าจะวางตัวเป็นกลางกลับดูเอนเอียงไปยังฝั่งสหรัฐอเมริกา ดังที่ผู้ศึกษาจะได้กล่าวในส่วนอื่นๆ เพิ่มเติม

การต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาในลาว

หลังการเข้าแทรกแซงการเมืองภายในของลาวโดยสหรัฐอเมริกาอย่างจริงจังภายหลังปัญหาการรุกรานอื้อปี่โดยลาวของเวียดนามเหนือ สหรัฐอเมริกาได้เริ่มปฏิบัติการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ จะได้เห็นได้ว่าบทบาทของสหรัฐอเมริกาในกิจการภายในของลาวปรากฏเด่นชัดมากขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960 นอกเหนือจากการฝึกทหารลาวและชนเผ่าม้งที่ดำเนินการโดยซีไอเอมาก่อนหน้านี้ ยังมีการลงทุนที่มากขึ้นใน “สงครามลับในลาว” ซึ่งเหตุที่เรียกเช่นนั้นก็เนื่องมาจากสหรัฐอเมริกาปฏิเสธการมีบทบาทในสงครามนี้ ขณะที่ในความเป็นจริงแล้วการทำสงครามด้วยทหารรับจ้างนานาชาติในสงครามลับนี้ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาเอง เช่นเดียวกับการลงทุนเพื่อสร้างสนามบินในลาวที่ถึงแม้ในทางทฤษฎีจะไม่ถือ

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

¹² British Pathe, “King Of Laos Visits White House (1963),” (13 เมษายน 2557), <https://youtu.be/wZEnZ2RUnqs> (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566).

ว่าเป็นการตั้งฐานทัพทหาร แต่ปรากฏว่าสนามบินหลายแห่งถูกใช้สำหรับอากาศยานทางทหาร และการปฏิบัติการทางอากาศ¹³

นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาช่วยเหลือนลาวในด้านการพัฒนาโครงสร้างภายใน ข้อนี้ผู้ศึกษามีข้อสังเกตว่า การดำเนินการส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกาในบริบทนี้มีกรอบภายใต้โครงการขนาดใหญ่ซึ่งกำหนดโดยสหประชาชาติหรือความร่วมมือสากล¹⁴ โดยการให้ความช่วยเหลือผ่านองค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Agency for International Development : USAID หรือ ยูเสด) ดังตัวอย่างที่ปรากฏคือ สหรัฐอเมริกาได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยลาว (และไทย¹⁵) ในโครงการป้องกันและกำจัดโรคมาลาเรียขององค์การอนามัยโลก ลักษณะเช่นนี้เองที่ทำให้สหรัฐอเมริกกลายเป็นผู้ดำเนินการในโครงการทั้งหลายแทนรัฐบาลลาวเอง จนบทบาทของโครงการเหล่านี้กลายเป็นมากกว่าความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (Foreign Aid) และแทบจะทำให้นานาชาติโดยเฉพาะชาติคอมมิวนิสต์มองลาวเป็นส่วนหนึ่งของอาณาเขตสหรัฐอเมริกาในยุคจักรวรรดินิยมใหม่

ด้านการทำสงครามจิตวิทยาและสร้างสื่อโฆษณาชวนเชื่อ¹⁶ สหรัฐอเมริกาได้ขอให้เจ้ามหาชีวิตออกเยี่ยมประชาชนเพื่อสร้างความผูกพันระหว่างประชาชนและสถาบันกษัตริย์ เป็น

---

¹³ Jared M. Tracy, "Shoot & Salute, U.S. Army Special Warfare in Laos," *Veritas*, 14, no.1, (2018), https://arsofhistory.org/articles/v14n1_shoot_and_salute_pt1_page_1.html; Jared M. Tracy, "More than Shoot & Salute, U.S. Army psychological Warfare (Psywar) In Laos," *Veritas*, 14, no.2 (2018), https://arsofhistory.org/articles/v14n2_shoot_and_salutept2_page_1.html; National Museum of The United States Air Force, "Laos: Plain of Jars," <https://www.nationalmuseum.af.mil/Visit/Museum-Exhibits/Fact-Sheets/Display/Article/195952/laos-plain-of-jars/>.

¹⁴ ลาวได้ออกแสตมป์เพื่อเป็นที่ระลึกเกี่ยวกับสหประชาชาติและความร่วมมือสากลบ่อยครั้ง สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับความช่วยเหลือจากสากลซึ่งชาติส่วนใหญ่เป็นฝ่ายประชาธิปไตย รายละเอียดต่างๆ โปรดดู; Stampworld, "Laos," <https://www.stampworld.com/th/stamps/Laos/>, (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566).

¹⁵ กองบรรณาธิการ, "ดีดีที พระเอกที่ช่วยป้องกันการระบาดของมาลาเรีย," เว็บไซต์ ศิลปวัฒนธรรม, (22 พฤศจิกายน 2564), https://www.silpa-mag.com/history/article_78072, (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566)

¹⁶ ปฏิบัติการนี้ได้เกิดขึ้นในประเทศไทยในเวลาใกล้เคียงกันด้วย โปรดดูที่ ชาญชนะ หอมทรัพย์, "ชาติ สาด กระสุน: รุ่งอรุณของปฏิบัติการล้างสมอง." เว็บไซต์ WAY Magazine, 10 ธันวาคม 2563, <https://waymagazine.org/movie-brainwash-1/>.

เรื่องแปลกใหม่สำหรับราชสำนักลาวที่ในอดีตพระมหากษัตริย์ลาวซึ่งประทับอยู่ที่หลวงพระบาง จะไม่เสด็จออกนอกหลวงพระบางยกเว้นเพื่อเสด็จไปงานพระราชพิธี¹⁷ นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้หมอลำให้เป็นสื่อโฆษณาชวนเชื่อร่วมกับภาพยนตร์ โดยว่าจ้างให้หมอลำไปแสดงตามชนบทพร้อมทั้งใช้กลอนลำที่สื่อถึงผลร้ายของคอมมิวนิสต์และข้อดีของประชาธิปไตยและสหรัฐอเมริกา การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อที่ประชาชนชื่นชอบอย่างมากเช่นนี้ ทำให้ได้รับเสียงตอบรับอย่างดีจนทางการเลือกให้หมอลำเป็นสื่อโฆษณาชวนเชื่อต่อมาอีกระยะหนึ่ง¹⁸ และสำนักข่าวสารอเมริกันยังสนับสนุนการจัดตั้งบริษัทผลิตภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อขึ้นในชื่อ “เสรีฟิล์ม : เสรีนิม” ซึ่งปัจจุบันมีภาพยนตร์ที่ผลิตจากบริษัทดังกล่าวเรื่อง “เจ้าชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว” เพียงเรื่องเดียวที่รอดพ้นการทำลายหลังการปฏิวัติปี 1975 และเผยแพร่เป็นสาธารณะ

“เจ้าชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว”: ภาพยนตร์เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ

เนื้อหาภาพยนตร์

“เจ้าชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว” ผลิตโดยบริษัทภาพยนตร์ “เสรีฟิล์ม” ไม่ปรากฏปีที่ผลิตและเผยแพร่ภาพยนตร์อย่างเป็นทางการ แต่ปรากฏในภาพข่าวว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี 1964 (วันที่จากกล่องยาที่พระราชทาน ณ เมืองบอลิคัน) มีความยาวประมาณ 10 นาที เป็นภาพยนตร์ขาวดำ ไม่มีเสียงเหตุการณ์จริงแต่มีเสียงบรรยายด้วยการลำประกอบแคนโดยหมอลำหญิงและชาย เข้าใจว่าหมอลำฝ่ายหญิงชื่อหมอลำทองดี ดำเนิน ซึ่งเคยทำงานในกรมโฆษณาการของลาวตั้งแต่ก่อนปฏิวัติ (พี่สาวต่างมารดาของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน ศิลปินแห่งชาติ) เนื้อหาทั้งหมดเป็นการรายงานข่าวการเสด็จพระราชดำเนินไปประกอบพระราชกรณียกิจ ณ ภาคใต้ของพระราชอาณาจักรลาวในเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา พระมหาลำคำฝู และเจ้าฟ้าชายศรีสว่าง พระราชโอรสองค์รอง เรียงลำดับภาพเหตุการณ์ตามเมืองคือ เมืองบอลิ

¹⁷ ลาวมีชนบทเช่นเดียวกับราชสำนักไทยซึ่งเพิ่งมาเปลี่ยนแปลงในช่วงสงครามเย็น โปรดดู: ปราการ กลิ่นฟุ้ง, “ตามรอยพระยุคลบาท : การเสด็จพระราชดำเนินชนบทกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์” *ฟ้าเดียวกัน* 6, ๑.4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2551): 176-212.

¹⁸ สุรศักดิ์ สาระจิตร์, “หมอลำต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ปลายทศวรรษ 2490 ถึงต้นทศวรรษ 2520),” *วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์* 8, ๑.2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564): 145.

ค้น ปากซัน ทำแขก น้ำกะดิงหรือปากกะดิง จำปาศักดิ์ มีรายละเอียดการเสด็จพระราชดำเนิน
ดังนี้

(1) เมืองบอลิคัน (บอลัน)

ช่วงต้นของภาพยนตร์มีการเกริ่นนำพร้อมภาพเจ้ามหาชีวิตเสด็จฯ ผ่านซุ้มรับเสด็จ
ของเมืองนี้ เห็นซุ้มมีป้ายเขียนข้อความว่า “ขอกองทัพแห่งชาติจงมีอานุภาพเข้มแข็ง” จากนั้น
ทรงรับช่อดอกไม้ที่ประชาชนมารอถวายอยู่เป็นจำนวนมาก แล้วทรงเข้าร่วมในพิธีบายศรีที่
ข้าราชการและประชาชนจัดขึ้นเพื่อถวายพระพร เสร็จพิธีทรงมีพระราชดำรัสตอบขอบใจผู้มา
เฝ้า จากนั้นเวลาบ่ายได้เสด็จฯ โรงพยาบาลค่ายทหาร (Hospital Militaire De La Z-2) มีพระ
ราชปฏิสันถารกับข้าราชการ พระราชทานยา ทรงเยี่ยมและพระราชทานพรแก่ผู้ป่วยที่พักรักษา
ตัวอยู่ในอาคารผู้ป่วยของโรงพยาบาล

(2) เมืองปากซัน (ปากซัน)

บ่ายวันเดียวกับที่เสด็จโรงพยาบาลทหาร ได้เสด็จโรงเรียนประถมศึกษาปากซัน เสด็จ
ฯ ผ่านซุ้มประตูที่มีป้ายข้อความ “ขอพระมหากษัตริย์ลาวทรงพระเจริญ” พระราชทานหนังสือ
เรียนวิชาประวัติศาสตร์ลาว แล้วเสด็จฯ เข้าไปเยี่ยมครูและนักเรียนในห้องเรียน ตอนเย็นเสด็จฯ
ออกให้เจ้าเมืองปากซัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าเฝ้ารับพระราชทานพระบรมราโชวาท ตอนค่ำมี
การแสดงถวายให้ทอดพระเนตร ทั้งระบำลาวเรื่องสังข์ทอง การฟ้อนของเด็กนักเรียนหญิง และ
รำวงซึ่งพระราชวงศ์ทรงร่วมรำกับข้าราชการ

วันต่อมาเสด็จฯ เข้าเมืองปากซัน มีชาวลาวและชาวอเมริกันมารอเฝ้าเป็นจำนวนมาก
จากนั้นมีพิธีบายศรีถวายพระพร เสร็จแล้วเสด็จฯ ชมเมือง ก่อนจะเสด็จฯ ไปพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่ข้าราชการแขวงบอลิคัน ทรงตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ และเสด็จฯ
ต่อไปที่เมืองท่าแขก

(3) เมืองท่าแขก (ท่าแขก)

เครื่องบินพระที่นั่งมาถึงท่าแขก เสด็จฯ ต่อด้วยรถยนต์พระที่นั่งเข้าไปยังที่ประทับใน
เมือง ตลอดทางมีลูกเสือตั้งแถวรับเสด็จพร้อมด้วยประชาชนจำนวนมาก ถึงที่ประทับพระองค์
และพระมเหสีคำฝูทรงรับช่อดอกไม้ที่ประชาชนนำมาถวายด้วยความสุข ประทับพักแล้วเสด็จ
ฯ ออก ณ ปะรำพิธีเพื่อร่วมพิธีบายศรี โดยมีข้าราชการและประชาชนเข้าเฝ้าอยู่เต็มบริเวณ
เสร็จแล้วมีพระราชดำรัสตอบ

ต่อมาเสด็จฯ มายังวัดพระธาตุศรีโคตตะบอง ทรงกราบถวายสักการะพระเจดีย์ ถวาย
เครื่องบูชา และประกอบพิธีทางศาสนา

ภาพที่ 1: ฉากการสนทนาระหว่างทูตสหรัฐฯ กับเจ้ามหาชีวิตในพิธีเปิดการก่อสร้างถนน

ที่มา: ภาพยนตร์เรื่อง “เจ้ามหาชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว,”

<https://youtu.be/WRdwEUzWUw>

(4) เมืองน้ำกระดิง (น้ำกะดิง, ปากกะดิง)

เฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งออกจากท่าแขกมาถึงปากกะดิงและลงจอดในบริเวณจุดก่อสร้างทางหลวง ในช่วงนี้หมอลำชายบรรยายว่า ในขบวนเสด็จฯ มีเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำพระราชอาณาจักรลาว และเจ้าหน้าที่ขององค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกาโดยเสด็จฯ ด้วย พร้อมทั้งมีประชาชนจำนวนมากมารอรับเสด็จและถวายช่อดอกไม้

จากนั้นมีพิธีการเปิดการก่อสร้างถนนใหม่ นายโง่น ชนะนิกร ผู้แทนรัฐบาลและประชาชนลาว ขึ้นกล่าวขอบคุณรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่ได้มอบความช่วยเหลือด้านการสร้างถนน จากนั้นนายลีโอนาร์ด อังเกอร์ (Leonard S. Unger) เอกอัครราชทูตฯ ขึ้นกล่าวเกี่ยวกับการก่อสร้างถนนเชื่อมไปยังเวียดนามใต้ หลังกล่าวเสร็จจึงกราบบังคมทูลเชิญเจ้ามหาชีวิตไปทรงชุดหน้าดินเป็นปฐมฤกษ์ ด้วยพลั่วที่ติดธงชาติพระราชอาณาจักรลาวและธงชาติสหรัฐอเมริกา แล้ว

ทรงสัมผัสมือกับผู้มาเฝ้า และตรวจดูการก่อสร้างพร้อมทั้งทดลองวิ่งรถไปตามระยะทางซึ่งปรับหน้าดินเรียบร้อยแล้ว

(5) *แขวงจำปาศักดิ์ (จำปาสัก)*

สามสัปดาห์หลังการเสด็จฯ น้ำกระดิง เครื่องบินพระที่นั่งได้มาถึงจำปาศักดิ์ (หมอลำบรรยายว่า เป็นงานบุญประจำปีของปราสาทวัดพู) เสด็จฯ ลงจากเครื่องบินพระที่นั่งพร้อมด้วยพระมเหสีคำมุย โดยมีเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ พระชายา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รอเฝ้ารับเสด็จ แล้วทรงขึ้นแท่นรับการเคารพของทหารเกียรติยศ จากนั้นขบวนเสด็จฯ เข้ามาถึงในเมือง ทรงเสด็จฯ ผ่านขุมประตูซึ่งมีป้ายข้อความ “ขอเดชาภาพของพระองค์จังกัดดีสิทธิ์” ทรงหยุดเพื่อทรงคม (ไหว้) พระสงฆ์ที่กำลังเจริญพระพุทธมนต์ถวายพระพร พระสงฆ์พรมน้ำพระพุทธมนต์ถวาย พระมเหสีคำมุยทรงรับช่อดอกไม้จากประชาชน พร้อมภาพประชาชนที่เดินตามขบวนเสด็จฯ จำนวนมหาศาล

วันเสด็จฯ กลับมีข้าราชการมาเฝ้าส่งเสด็จ ทรงสัมผัสมือผู้มาเฝ้าและตรวจกองทหารพระมเหสีคำมุยรับช่อดอกไม้ด้วยพระทัยที่ชื่นบานตามคำบรรยายของหมอลำ จากนั้นเสด็จฯ เข้าในศาลาว่าการเมือง มีพระราชดำรัสกับข้าราชการที่รอเฝ้าอยู่ในศาลาว่าการเมืองและเสด็จฯ ออกมาภายนอกเพื่อมีพระราชดำรัสแก่ประชาชนที่เฝ้าอยู่นอกศาลาว่าการเมือง ก่อนที่จะเสด็จฯ เข้าศาลาว่าการเมืองและภาพยนตร์จบ

นัยยะทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในภาพยนตร์

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ภาพยนตร์เรื่อง “เจ้าชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว” ในฐานะสื่อโฆษณาชวนเชื่อ ย่อมจะต้องปรากฏสิ่งที่แอบแฝงอยู่ในตามปกติวิสัยของสื่อประเภทนี้ ซึ่งนอกจากภาพที่ปรากฏต่อสายตาและเสียงบรรยายโดยกลอนลำที่ได้ยินแล้ว ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังปรากฏบริบทและนัยยะภายในเพื่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์หลายประการที่น่าสนใจ คือ

(1) *การเสด็จฯ ภาคใต้ของพระมหากษัตริย์ลาว*

แม้บทบาทของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนาจะไม่ปรากฏมากนักในการเมืองลาวยุคสงครามเย็น นอกเหนือจากบทบาทผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งภายในชาติตามที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่สิ่งที่ปรากฏเพิ่มเติมในภาพยนตร์เรื่องนี้คือ บทบาทของพระองค์ในการเป็นส่วนหนึ่งของแผนการป้องกันและต่อต้านไม่ให้ลาวถูกปกครองโดยคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชนในเขตภาคใต้ของลาวซึ่งเป็นดินแดนที่พระมหากษัตริย์ลาวไม่เคยเสด็จฯ ไปเลยนับแต่ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส (หรืออาจจะก่อนหน้านั้น) ทำให้ความสัมพันธ์ของ

ประชาชนในภาคใต้กับพระมหากษัตริย์ลาวดูเป็นสิ่งที่ห่างเหินไปมาก แต่ท้ายที่สุดเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา ก็ทรงเสด็จฯ ไปด้วยจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ประชาชนเกิดความใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์มากขึ้น และเพื่อให้พระราชอาณาจักรลาวเป็นหนึ่งในเดียวอย่างสมบูรณ์โดยปราศจากภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์

การเสด็จฯ เยี่ยมประชาชนในครั้งนี้ เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนาได้พยายามลดช่องว่างระหว่างพระองค์และประชาชนให้น้อยลงมากขึ้น ทำลายภาพจำเดิมที่พระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์แค่เพียงกับข้าราชการเท่านั้น ทั้งการเสด็จฯ ด้วยพระบาท (เดินเท้า) เพื่อให้ประชาชนได้เฝ้าและถวายช่อดอกไม้อย่างใกล้ชิด ทรงพบปะกับประชาชนในพิธีบายซึ่งประชาชนสามารถเข้ามาผูกข้อพระหัตถ์ (ข้อมือ) ได้ ทรงมีพระราชดำรัสกับประชาชนเพื่อแสดงความสนใจและจริงใจ ตามกลอนลำที่ว่า “พระองค์เจ้าทรงอยู่ในความสัตย์ซื่อ” (พระองค์ทรงทราบในความปรารถนาดี) ทรงแสดงความสนพระทัยในความเป็นอยู่ของประชาชนด้วยการเยี่ยมชมเมือง บ้านเรือนของประชาชนในหมู่บ้านต่างๆ และพื้นที่ทางการเกษตร ตามกลอนลำที่ว่า “พระองค์เจ้าเสด็จอ้อมชมเมืองทอดพระเนตร สวนผักและแม่น้ำเดียนี่จั้งเห็น” (ทรงเสด็จฯ ชมเมือง สวนผัก และแม่น้ำที่เพิ่งได้เคยเสด็จฯ มาทอดพระเนตรครั้งแรก)

เจ้ามหาชีวิตยังแสดงท่าทีที่มีความปรารถดีต่อชาติและประชาชน เช่น การเสด็จเยี่ยมผู้ป่วยในโรงพยาบาล เสด็จเยี่ยมโรงเรียนและมีพระราชดำริถึงความสำคัญด้านการศึกษา ตามกลอนลำที่ว่า “ในพระทัยหมายมุ่งคะนิงถึงบ่ได้ขาด ประเทศชาติกลัวหน้าเฮียนฮู้จั้งดี” (ทรงคำนึงถึงความสำคัญของการศึกษาอยู่เสมอว่า การศึกษาจะนำพาให้ลาวก้าวหน้า) เมื่อเสด็จฯ ไปประกอบศาสนกิจก็ทรงอธิษฐานให้ชาติลาวมีความร่มเย็น ตามกลอนลำที่ว่า “พระองค์เจ้าทรงไหว้คุณธรรมอันล้ำเลิศ ขอให้ชูเชิดไว้ให้ลาวได้อยู่เย็น” (ทรงขอให้พระรัตนตรัยดลบันดาลให้ชาติลาวร่มเย็น) ก่อนที่ในตอนท้ายจะทรงขอให้ชาวลาวมีความสามัคคีและช่วยกันต่อต้านคอมมิวนิสต์ ด้วยการกล่าวเชิดชูประชาชนว่า

“...พระองค์เจ้าชีวิตกล่าวด้านต่อหมู่ประชาชน ว่าทุกคนเฮาลาวได้พร้อมกันขันสู้ เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ยังความเอกราช จนสละเลือดเนื้อเสียถิ่นบับไพร พระองค์เจ้าเตือนไว้ว่าได้เชื่อความตัว สามัคคีป้องดองฮักแพงกันไว้...”

(ทรงตรัสว่า ชาวลาวทุกคนได้ช่วยกันต่อสู้เพื่อเอกราชมาแล้ว ทรงเตือนประชาชนไม่ให้เชื่อในคำโกหกของคอมมิวนิสต์ที่จะทำให้ลาวล่มจม และขอให้ประชาชนมีความสามัคคี)

แน่นอนว่าการเสด็จฯ ภาคใต้ของเจ้ามหาชีวิตในครั้งนี้ย่อมจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อถึงความศรัทธาและความจงรักภักดีจากประชาชนมายังพระองค์ก่อนที่ประชาชนจะหันไปหาคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อยุทธศาสตร์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ดังที่วางแผนไว้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่ากังวลไม่ได้ในบริบทนี้คือ สาเหตุที่รัฐบาลลาว ราชสำนักลาว และสหรัฐอเมริกาพยายามมีบทบาทด้านต่างๆ ในภาคใต้ของลาว โดยสาเหตุประการแรกคือ ภาคใต้ของลาวเดิมเป็นอาณาจักรภายใต้การปกครองของนครจำปาศักดิ์มาอย่างยาวนาน ก่อนที่เจ้าบุญอุ้มซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครจำปาศักดิ์องค์สุดท้ายจะยอมสละบัลลังก์ และยอมเข้าเป็นส่วนหนึ่งกับพระราชอาณาจักรลาว ทำให้ภาคใต้ของลาวยังคงค่อนข้างห่างเหินกับรัฐบาลซึ่งอยู่ที่เวียงจันทน์และราชสำนักซึ่งอยู่ที่หลวงพระบาง ทั้งสองฝ่ายจึงพยายามอย่างยิ่งในการสร้างความแน่นแฟ้นระหว่างตนและประชาชน ในขณะที่ประการที่สอง ภาคใต้ของลาวยังถือเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางโฮจิมินห์ ซึ่งกองทัพเวียดนามเหนือใช้สำหรับการลำเลียงความช่วยเหลือไปยังกลุ่มคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้ สหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นต้องป้องกันด้วยวิธีต่างๆ ไม่ให้คอมมิวนิสต์ปฏิบัติการได้อย่างสะดวกและขยายตัวได้ ทางเลือกหนึ่งคือ การให้เจ้ามหาชีวิตเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชน

(2) ประชาชนในพระราชอาณาจักร

ภาพยนตร์พยายามเสนอความเป็นเอกภาพของประชาชนภายใต้ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ผ่านภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการรับเสด็จ ทั้งข้อความบนข้อมรับเสด็จ และภาพประชาชนจำนวนมากมารอรับเสด็จดังที่ปรากฏคำอธิบายเป็นกลอนคำว่า

“...ประชาชนชาวเมืองอยู่คองคอยต้อนรับ เป็นขบวนเรียงไว้เคียงทางไปตลอด...”

“...คนทั้งหลายมาเฝ้าพระองค์เฮาลันหลัง...”

“...ที่ประทับค้ำคั่งประชาชนเข้าเฝ้า...”

“...พอยามวันฮอดมี้อมาเต็มคุ่มช่วงสนาม ถวายการฮับต้อนชมบาทบารมีพระองค์เฮา ทั้งสองมากมายหลายลัน สนามหลวงจนแน่นประชาชนไหลหลั่ง...”

“...บ่าวไพร่ประชาชนเป็นจำนวนหลวงหลาย เจ้าหลั่งมาโฮมเต้าต่างกะมาทูลเฝ้าฝ่าละอองใต้ฝ่า...ประชาชนไพร่ฟ้าน้อยหนุ่มยิงชาย ในเขตขงคาเมถิ่นแฉวงทางนี้ ไผกะคอยคองถ่าพระองค์มาอยากเบ็ง...”

ซึ่งแปลโดยรวมได้ว่า ประชาชนจำนวนมากได้มากอยเฝ้ารับเสด็จเจ้ามหาชีวิตด้วยความจงรักภักดี และยินดีที่พระองค์เสด็จฯ มาเยี่ยมหลังจากที่รอคอยมานาน

เช่นเดียวกับภาพการประกอบพิธีบายศรี (ดูภาพที่ 2) ซึ่งมีการบรรยายว่า เป็นสิ่งที่ประชาชนจัดขึ้นด้วยความจงรักภักดี เช่น

“...ประชาชนชาวค้ำราชการทุกแผนกประจำแขวงและเมือง ต่างกะมาพำพร้อมอวยพรให้แก่พระองค์ ต่อจากนั้นทรงผูกยอพระหัตถ์เทิงอำนาจอวยพรให้พระองค์เฮานี้ ทรงสถิตเสถียรขึ้นบันลังก์ทองทิพพะอาสน์ ตุ่มไพร่ฟ้าเมืองบ้านให้อู่ดี...”

“...การบาลีเฮานี้คือมีใจฮักห่อต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตนั้นบใจเลี้ยวแบ่งสองประชาชนที่น้องหวังฟังชีวิตบารมีสมภารแห่งองค์กษัตริย์เจ้า...”

“...ราษฎรไพร่ฟ้าทรงพระราชบาลี ในสถานที่ประทับอั้งอจนแน่น แสดงถึงความใคร่ประชาชนกับพระบาท...ผู้ที่มารับต้อนทำพระราชบาลีแสดงถึงจิตใจว่าฮักแพงพระองค์เจ้า...ราษฎรไพร่ฟ้าใจตั้งต่อพระองค์ ทุกๆ คนหวังช่นบารมีของพระบาทขอให้สุขอยู่สร้างสบายบ้างทั่วกัน...”

ซึ่งแปลโดยรวมได้ว่า พิธีบายศรีเป็นเครื่องแสดงถึงความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อเจ้ามหาชีวิต ผู้ที่ประชาชนหวังจะฟังพระบารมีตลอดไป ประชาชนขอถวายพระพรให้ทรงครองราชย์อยู่ตราบนาน และปกเกล้าให้ประชชนมีความสุข

ภาพที่ 2: ภาพพิธีบายศรีที่ประชาชนจัดถวายเจ้ามหาชีวิต

ที่มา: ภาพยนตร์เรื่อง “เจ้ามหาชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว,”

<https://youtu.be/WRdwEUzWUw>

ลักษณะการเสนอภาพของประชาชนดังกล่าวอาจไม่พ้นกลยุทธการแย่งชิงมวลชน ภาพของประชาชนจำนวนมากในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจ ทั้งการรับและส่งเสด็จ ข้อความบนชুমรับเสด็จ การประกอบพิธีบายศรีถวายพระพร หรือการมาเฝ้าในที่ประทับเพื่อรอฟังพระบรมราโชวาท ย่อมให้ความหมายว่า ประชาชนเหล่านี้ล้วนมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของตน (แม้ในความจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป) และยากที่กลุ่มคอมมิวนิสต์จะล้างสมองของเขาเหล่านี้ให้ไปเข้าร่วมกับฝ่ายตนได้ แม้จะเป็นกลุ่มที่ได้ชื่อว่าห่างไกลและห่างเหินจากสถาบันพระมหากษัตริย์และรัฐบาล (กลยุทธ์นี้ดูเหมือนจะถูกใช้บ่อยในฝ่ายคอมมิวนิสต์เช่นกัน ผ่านภาพการเดินทางพบาหารตในวันสำคัญของชาติคอมมิวนิสต์ ซึ่งใช้มวลชนจำนวนมากศาลในการจัดกิจกรรม)

(3) สังคมและอัตลักษณ์แห่งชาติลาว

การพยายามเชิดชูอัตลักษณ์ของชาติในสื่อโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้ประชาชนเกิดความรักหวงแหนและช่วยรักษาไม่ให้ถูกทำลายโดยคอมมิวนิสต์ มักปรากฏในสื่อโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้ว ภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวผ่านการพยายามนำเสนอภาพสังคมอันงดงามและอัตลักษณ์ทางประเพณีวัฒนธรรมของชาติลาว กล่าวคือ ในภาพยนตร์ได้สร้างภาพลักษณ์ให้สังคมลาวเป็นสังคมที่สงบสุข เรียบง่าย สวยงาม ชาวลาวเป็นผู้มีความอ่อนน้อม มีเมตตาริถี โดยเฉพาะความเคารพที่ชาวลาวยึดถือเจ้ามาหาชีวิต เมื่อพระองค์เสด็จผ่านหรืออยู่ต่อหน้าชาวลาวยังจะพนมมือไหว้ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างยิ่ง อีกทั้งยังมีอัตลักษณ์การแต่งกายที่ผู้หญิงแต่งกายด้วยผ้าชิ้นพื้นเมือง สวมเสื้อและพาดผ้าสไบ เก้าอี้และทัดดอกไม้ ส่วนผู้ชายจะแต่งกายด้วยการนุ่งโจงกระเบนและเสื้อสีพื้น

อัตลักษณ์อีกประการคือ หมอลำซึ่งถูกนำมาใช้บรรยายภาพยนตร์และการโฆษณาชวนเชื่อ ข้อนี้ผู้ศึกษามีข้อสังเกตบางประการว่า การใช้และเชิดชูหมอลำในฐานะอัตลักษณ์ของชาติในภาพยนตร์เรื่องนี้ ทำให้พบจุดมุ่งหมายของภาพยนตร์ที่อาจมุ่งเน้นการเผยแพร่เพียงในเขตภาคใต้ของลาวเอง เนื่องจากความนิยมหมอลำมักอยู่ในเขตภาคใต้ของลาวลงมาตั้งแต่เวียงจันทน์ ในขณะที่ทางเหนือถดถอยไปจากเวียงจันทน์จะนิยมการ “ขับ” เช่น ขับท่อมหลวงพระบาง¹⁹ ด้วยเหตุที่สำคัญภาษาลาวในเขตภาคเหนือและภาคใต้ค่อนข้างมีความแตกต่างกัน ความเข้าใจในคำร้องของเพลงพื้นบ้านทั้งสองประเภทจึงแตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ยังมีพิธีบายศรีที่ปรากฏแทบจะทุกช่วงการเสด็จพระราชดำเนินและการมีคำอธิบายว่า “*บาลีถวายบาทราชประเพณีอย่างนี้มีไว้แต่เดิม*” (บาลีหรือบายศรีเป็นพระราชประเพณีของลาวแต่เดิม) หรืออัตลักษณ์ของศาสนาพุทธในช่วงการเสด็จฯ ไปประกอบศาสนกิจ ณ เมืองท่าแขก การเจริญพระพุทธมนต์ถวายพระพร และนาฏศิลป์ลาวที่ประกอบไปด้วยระบำเรื่องสังข์ทอง การฟ้อนของนักเรียน และรำวง โดยทุกสิ่งข้างต้นมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้อุปถัมภ์ ในแง่หนึ่งยังสื่อถึงพระมหากษัตริย์ในฐานะอัตลักษณ์ของชาติด้วย

(4) สหรัฐอเมริกา

บทบาทของสหรัฐอเมริกาในภาพยนตร์เรื่องนี้มีความน่าสนใจอย่างมาก โดยเฉพาะการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมลาวและการเป็นผู้นำมาซึ่งการพัฒนาภายในลาว ปรากฏภาพชาว

¹⁹ เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี, *ดนตรีลาวเดิม*, (ขอนแก่น: คลังนาวิทยา, 2551), 76.

อเมริกันมารอฝ้ารับเสด็จเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนาในพิธีบายศรี พร้อมคำบรรยายของหมอลำว่า “ประชาชนผู้ฮับต้อนมีชาวชาติอเมริกา ฮ่วมอยู่กับคนลาวมีมากมายหลายหน้า” (ชาวอเมริกันมารอฝ้ารับเสด็จฯ ร่วมกับคนลาวอย่างมากมาย) และโครงการสร้างถนน (เข้าใจว่าเป็นทางหลวงหมายเลข 13 ในปัจจุบัน) ซึ่งเจ้ามหาชีวิตเสด็จฯ ไปเป็นประธานเปิดการก่อสร้างส่วนต่อขยายระยะ 100 หลัก (กิโลเมตร) จากเมืองน้ำกระดิงไปถึงเมืองปากหินปูน ในพิธีนั้นมีนายลีโอนาร์ด อังเกอร์ (Leonard S. Unger) เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา และเจ้าหน้าที่ขององค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมด้วย

มีการอธิบายความสำคัญของโครงการสร้างถนนว่า ตามกำหนด 30 ปีของโครงการก่อสร้างถนนเส้นทางติดต่อระหว่างเวียงจันทน์และไซ่ง่อน (โฮจิมินห์ ซิตี้) ด้วยความร่วมมือของรัฐบาลลาวและสหรัฐอเมริกาซึ่งสนับสนุนเครื่องมือและช่างเทคนิคในการก่อสร้าง ถนนนี้จะทำให้การคมนาคมระหว่างเวียงจันทน์และภาคใต้สะดวกสบายมากขึ้นและจะก่อให้เกิดความมั่นคงภายในชาติ ซึ่งความมั่นคงของชาติที่มาจากถนนดังกล่าวนั้น หาใช่แต่เพียงความมั่นคงทางเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากการขนส่งสินค้าที่รวดเร็วขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงความมั่นคงทางด้านการเมืองจากการขนย้ายอำนาจรัฐจากรัฐบาลกลางที่เวียงจันทน์ไปสู่ภาคใต้ของลาวซึ่งอยู่ห่างไกลด้วย กล่าวคือ การย้ายข้าราชการ ส่งกองกำลังทหารและยุทธโธปกรณ์เพื่อการสงครามไปยังภาคใต้ของลาวสามารถทำได้เร็วขึ้น การสอดส่องดูแลพื้นที่ต่างๆ ให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐจึงสามารถทำได้ง่ายขึ้นตามไปด้วย

จุดประสงค์ของการนำเสนอข้อมูลเช่นนี้ นอกจากจะเป็นการประชาสัมพันธ์รายละเอียดของโครงการพัฒนาให้ประชาชนลาวได้ทราบโดยทั่วกันแล้ว ยังมุ่งหวังให้ประชาชนมอบความช่วยเหลือและสนับสนุนกิจการของรัฐและโครงการอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกาอีกด้วย ผลของการนำเสนออาจนำมาซึ่งทัศนคติที่ดีของประชาชนที่อาจมองการพัฒนาว่า จะนำมาซึ่งความสุขของส่วนรวมและคุณภาพชีวิตที่ดี ก่อให้เกิดความศรัทธาของประชาชนต่อรัฐบาลพระราชอาณาจักรลาว และสหรัฐอเมริกาให้มากยิ่งขึ้นเช่นกัน

หลังเสด็จฯ ภาคใต้ของลาว

ภายหลังการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชนในภาคใต้ของลาวและการเผยแพร่ภาพยนตร์ดังกล่าว สถานการณ์ของลาวกลับไม่ได้สงบเรียบร้อยดังที่หลายฝ่ายต้องการ เนื่องจากคอมมิวนิสต์ยังคงรุกรานเข้ามาจนยึดเมืองสำคัญของลาวไว้ได้หลายเมือง จนตลอดถึงช่วงทศวรรษ 1970 นั้น พื้นที่ส่วนใหญ่ของลาวกลายเป็นพื้นที่ในการปกครองของคอมมิวนิสต์

ยกเว้นเมืองสำคัญของรัฐบาลอย่างหลวงพระบางและเวียงจันทน์ เช่นเดียวกับปัญหาการเมืองภายในที่ยังคงเป็นเรื่องหนักใจให้แก่ราชสำนักลาว ความพยายามในการรวมชาติอีกครั้งภายใต้รัฐบาลผสม 3 ฝ่ายล้มเหลวถึง 2 ครั้งจนครั้งสุดท้ายในปี 1973 และเมื่อใกล้สิ้นสุดการรบในสงครามเวียดนามหลังมีข้อตกลงหยุดยิงในปี 1973 ความสำคัญของลาวต่อสหรัฐอเมริกาในฐานะจุดยุทธศาสตร์การรบจึงค่อยๆ หดไป ท่าทีของสหรัฐอเมริกาต่อลาวก็เริ่มห่างเหินไป ในช่วงกลางทศวรรษ 1970 เงินทุนที่มอบมาสนับสนุนปฏิบัติการต่างๆ ในลาวก็ลดลงไปมากจนหลายโครงการไม่สามารถดำเนินการได้

พระราชอาณาจักรลาวมาถึงจุดสิ้นสุดเมื่อกองทัพคอมมิวนิสต์ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเข้ายึดเวียงจันทน์ได้ในปี 1975 จากการสนับสนุนของประชาชนเองและความล้มเหลวของกองทัพและรัฐบาลพระราชอาณาจักรลาวที่ข้าราชการฝ่ายขวาทิ้งเวียงจันทน์เพื่อลี้ภัย เมื่อปฏิวัติแล้วสภาชั่วคราวซึ่งจัดตั้งโดยกลุ่มคอมมิวนิสต์ก็ได้มีมติให้ยกเลิกสถาบันพระมหากษัตริย์พร้อมกับสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวขึ้น ก่อนที่เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา จะทรงสละราชสมบัติในวันที่ 2 ธันวาคม 1975 ระยะเวลาพระองค์และพระราชวงศ์ยังคงมีสิทธิ์ประทับในพระราชวังหลวงพระบางได้ อีกทั้งพระองค์ยังทรงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาสูงสุดของเจ้าสุภานุวงศ์ ประธานประเทศ แต่ในปี 1976 พระองค์และพระราชวงศ์ถูกขับออกจากราชวัง ทรงย้ายไปประทับอยู่พระตำหนักแห่งหนึ่งใกล้วัดเชียงทองในหลวงพระบาง ก่อนจะถูกส่งไปยังค่ายสัมมนา (ค่ายที่มีไว้เพื่อล้างสมองและใช้แรงงาน) ที่เมืองเวียงชัยในปี 1977 และสวรรคตในระยะต่อมาตามข้อมูลจากทางการลาวและจากสำนักข่าวต่างประเทศ แต่ข้อมูลดังกล่าวกลับคลุมเครือในแง่ของสาเหตุและช่วงเวลาที่เกิดขึ้นของการสวรรคต

จากเหตุการณ์ดังกล่าว นับเป็นความล้มเหลวอย่างยิ่งของนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลพระราชอาณาจักรลาวและสหรัฐอเมริกาที่พยายามต่อสู้มาอย่างยาวนาน ทำให้สูญเสียกองกำลังทหาร ยุทโธปกรณ์ และเงินลงทุนมหาศาลไปโดยสูญเปล่า และหากกล่าวในบริบทของการศึกษานี้ก็อาจจะกล่าวต่อไปได้ว่า ภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อเรื่อง “เจ้าชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว” ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายของการถ่ายทำและเผยแพร่ ด้วยเหตุที่ประชาชนลาวยังคงเลือกที่จะสนับสนุนฝ่ายคอมมิวนิสต์ในการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์และรัฐบาลประชาธิปไตย ชัดกับจุดมุ่งหมายของภาพยนตร์ที่หวังให้ประชาชนมีความรักศรัทธาต่อพระมหากษัตริย์ รัฐบาล สหรัฐอเมริกา และระบอบการปกครองประชาธิปไตย

บทสรุป

ในสงครามเย็น มหาอำนาจทั้งสองฝ่ายคือ ฝ่ายเสรีประชาธิปไตยและฝ่ายคอมมิวนิสต์ ได้พยายามต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจการจตุระเปียบโลก ปรากฏวิธีการต่อสู้อย่างหลากหลาย เช่น การทำสงครามตัวแทนด้วยกำลัง การทูตและการลงทุนด้านการพัฒนาเพื่อแสวงหาพันธมิตร และการทำสงครามจิตวิทยาผ่านสื่อโฆษณาชวนเชื่อเพื่อแย่งชิงมวลชน ปฏิบัติการอย่างหลังนี้ ปรากฏมากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีการต่อสู้ระหว่างคอมมิวนิสต์และฝ่ายโลกเสรี อย่างเข้มข้น โดยเฉพาะพระราชอาณาจักรลาวซึ่งมีสภาวะค่อนข้างไร้เสถียรภาพภายในรัฐตั้งแต่ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสในปี 1953 ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องเข้าไปแทรกแซงเนื่องจากมีความเกรงกลัวภัยคอมมิวนิสต์ตามทฤษฎีโดมิโน ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนทั้งการทำสงครามภายในรัฐ การพัฒนา และการทำสงครามจิตวิทยาโดยมีพระมหากษัตริย์ลาวรับบทบาทสำคัญ พร้อมการประชาสัมพันธ์ด้วยหมอลำและภาพยนตร์

เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนาไม่ค่อยมีบทบาทใดในทางการเมืองมากนัก นอกเหนือจากบทบาทผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งของชาติ แต่ในบริบทนี้พระองค์ต้องแสดงบทบาทใหม่ที่ทำให้ราชสำนักต้องเปลี่ยนแปลงขนบบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ เช่น การเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนซึ่งไม่เคยปรากฏธรรมเนียมมาก่อน โดยเฉพาะการเสด็จพระราชดำเนินไปภาคใต้ของลาวซึ่งเพิ่งถูกรวมเข้าในพระราชอาณาจักรลาวไม่นานก่อนได้รับเอกราช เพื่อสร้างความใกล้ชิดระหว่างประชาชนและสถาบันพระมหากษัตริย์ลาว และแย่งชิงมวลชนไม่ให้มีการสนับสนุนคอมมิวนิสต์มากขึ้นในภาคใต้ของลาว ซึ่งถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางโฮจิมินห์อันเป็นเส้นทางลำเลียงความช่วยเหลือจากเวียดนามเหนือไปยังกลุ่มคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้

“เจ้ามหาชีวิตทรงประพาสภาคใต้ลาว” เป็นภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อของลาว สร้างโดยเสรีฟิล์มซึ่งเป็นบริษัทที่สนับสนุนโดยสำนักข่าวสารออเมริกัน ลักษณะเป็นภาพยนตร์เสียงที่บรรยายด้วยหมอลำ มีเนื้อหาเป็นพระราชกรณียกิจของเจ้ามหาชีวิตในเมืองต่างๆ ในภาคใต้ของลาว โดยทรงเสด็จฯ เยี่ยมประชาชน โรงพยาบาล โรงเรียน ร่วมพิธีบายศรี ประกอบศาสนกิจ และตรวจการก่อสร้างในโครงการก่อสร้างถนนซึ่งสนับสนุนโดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ในขณะเดียวกัน ภาพยนตร์ยังสอดแทรกบริบทและนัยยะสำคัญทางการเมือง สังคม และการต่อต้านคอมมิวนิสต์เอาไว้ที่น่าสนใจ ทั้งการสร้างภาพลักษณ์ของความใกล้ชิดระหว่างประชาชนและพระมหากษัตริย์ การสร้างอัตลักษณ์ของชาติ และความสำคัญของอเมริกา แม้ท้ายที่สุดบทบาทของภาพยนตร์และนโยบายการต่อต้านคอมมิวนิสต์จะไม่ประสบความสำเร็จ

วารสารประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาตรี

เนื่องจากพระราชอาณาจักรลาวและสถาบันพระมหากษัตริย์ลาวได้สิ้นสุดลงหลังการปฏิวัติในปี 1975 และพระมหากษัตริย์ลาวและพระราชวงศ์ก็ถูกส่งไปยังค่ายสัมมนาและสวรรคตภายใต้ สาเหตุและช่วงเวลาที่ยังไม่ชัดเจน

รายการอ้างอิง

กองบรรณาธิการ. “ดีดีที พระเอกที่ช่วยป้องกันการระบาดของมาลาเรีย.” เว็บไซต์ ศิลปวัฒนธรรม. 22 พฤศจิกายน 2564. https://www.silpa-mag.com/history/article_78072.

เจ้ามิ่งคลา สุวรรณภามา. *เบื้องหลังเหตุการณ์ล้มล้างราชวงศ์ลาว*. แปลโดย อิศรา. กรุงเทพฯ: ริเวอร์ บุ๊คส์, 2563.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. *ดนตรีลาวเดิม*. คลังน่านาวิทยา, 2551.

ชาญชนะ หอมทรัพย์. “ชาติ สาด กระสุน: รุ่งอรุณของปฏิบัติการล้างสมอง.” เว็บไซต์ WAY Magazine, 10 ธันวาคม 2563, [https:// waymagazine.org/movie-brainwash-1/](https://waymagazine.org/movie-brainwash-1/).

ไฉนธิน มานะบุญ. “ทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory) กับความเชื่อ 'ลัทธิคอมมิวนิสต์ครองโลก' และการสิ้นสุดที่หยุดลงตรงราชอาณาจักรไทย.” เว็บไซต์ The State Time, (5 มิถุนายน 2564), <https://thestates times.com/post/2021060506>

บัญชา ขวาลศิลป์. *2503 สงครามลับในลาว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2565.

ปณิดา สระวาสี. *การสร้างสำนึกความเป็นชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผ่านแบบเรียนชั้นประถมศึกษาตั้งแต่ ค.ศ.1975-2000*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภูมิภาควิทยา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

ปราการ กลิ่นฟุ้ง. “ตามรอยพระยุคลบาท : การเสด็จพระราชดำเนินชนบทกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์.” *ฟ้าเดียวกัน* 6, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2551): 176-212.

พุทธพงษ์ เจียมรัตติบุญ. “คำสั่งคำสาป: ร่างทรงฮอลลิวูดของหนังไทยในสงครามเย็นที่เพิ่งค้นพบ.” เว็บไซต์หอภาพยนตร์. 23 กันยายน 2563. <https://www.fapot.or.th/main/information/article/view/323>

ไพฑูริย์ แสงเงิน. *กลอนลำ - ภูมิปัญญาของอีสาน*. โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2534.

- วิพร เกตุแก้ว. “บทที่ 2 ประวัติศาสตร์แห่งชนชาติลาว (History of Laos).” ใน *การเมืองในลาว*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556. [http://old-book.ru.ac.th/e-book/p/PS476\(50/PS476-2.pdf](http://old-book.ru.ac.th/e-book/p/PS476(50/PS476-2.pdf)
- ศนิโรจน์ ธรรมยศ. *ประวัติศาสตร์สงครามเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: แสงดาว. 2566.
- สุรศักดิ์ สาระจิตร์. “หมอลำต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ปลายทศวรรษ 2490 ถึงต้นทศวรรษ 2520).” *ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมศาสตร์*, 8, ฉ.2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564): 139-168.
- หอภาพยนตร์. “ไฟเย็น (2508) Fai Yen (1965).” เผยแพร่เมื่อ 17 มิถุนายน 2557. <https://youtu.be/T0NnwPL-7Dc>
- อุทัย หิรัญโต. “การป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย.” *สังคมศาสตร์*, 9, ฉ.1 (มกราคม 2515): 113-130.
- Bernays, Edward. *Propaganda* [โฆษณาชวนเชื่อ]. แปลโดย Mr.Lawrence10. กรุงเทพฯ: ซี.เจ.บุ๊คส์, 2562.
- British Pathe. “King Of Laos Visits White House (1963).” 13 เมษายน 2557. <https://youtu.be/wZEnZ2Rungs>
- McMahon, Robert J. *สงครามเย็น: ความรู้ฉบับพกพา The Cold War*. แปลโดย ศิวพล ชมภูพันธ์. กรุงเทพฯ: บุกส์เคป, 2564.
- National Museum of The United States Air Force. (2023). *Laos: Plain of Jars*. <https://www.nationalmuseum.af.mil/Visit/Museum-Exhibits/Fact-Sheets/Display/Article/195952/laos-plain-of-jars/>
- Pae SSK. “พระราชกรณียกิจ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีฯ ในเขตลาวใต้.” 3 มีนาคม 2564. <https://youtu.be/WRdwEUzWUw>
- Satit UP. (2566). *สงครามเย็น: The Cold War*. http://satit.up.ac.th/BBC07/About Student/Document/Hist_ModernWorld/Century20th/pdf/ColdWar1.pdf
- Stuart-Fox, Martin. (2558). *A History of Laos* [ประวัติศาสตร์ลาว]. แปลโดย จิราภรณ์ วิญญรัตน์. พิมพ์ครั้งที่ 3. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- Stampworld. *Laos*. <https://www.stampworld.com/th/stamps/Laos/>

- Tracy, Jared M. (2018). *Shoot & Salute, U.S. Army Special Warfare in Laos*.
https://arsofhistory.org/articles/v14n1_shoot_and_salute_pt1_page_1.html
- _____. (2018). *More than Shoot & Salute, U.S. Army psychological Warfare (Psywar) In Laos*. https://arsofhistory.org/articles/v14n2_shoot_and_salutept2_page_1.html